

אוצר החכמה

מאמר לג

ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה כח שבט לוי כנגד מלכות יון

אח"ח 1234567

(א) כתב רש"י בפרשת וזאת הברכה בבי' הפסוק "ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה", וז"ל:

"מחץ מתנים קמיו", ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היונים והתפלל עליהם לפי שהיו מועטים, י"ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות, לכך נאמר "ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה".

המבו' בדברי רש"י שתוארם של בני חשמונאי בגלות יון הוא "חילו" של הקב"ה. וצ"ב מפני מה נתיחדו בני חשמונאי בגלות יון בתואר זה. ומצאנו ב"אדרת אליהו" בחבקוק ג, יט, בבי' הפסוק "הוי"ה ה' חילי", שכתב וז"ל:

הוא אחר גלות יון שגבר ה' אותם כמ"ש "גבורים ביד חלשים", וכמ"ש "ועוררתי בניך ציון על בניך יון ושמתוך כחרב גבור".

ומבו' שפי' לשון "חילי" על בני חשמונאי שהם קיבלו כח לעשות חיל מהשי"ת.

ולפי"ז אפשר לבאר הפסוק "ברך ה' חילו", דהיינו שהם נעשו חילו של הקב"ה ע"י שהקב"ה נתן להם כח לעשות חיל.

והנה יעויין ברמב"ם פ"ג מהל' שמיטה ויובל הי"ב, שכתב וז"ל:

ולמה לא זכה לוי בנחלת א"י ובכיזתה עם אחיו מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל", לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל השם שנאמר "ברך ה' חילו".

ומבו' דהבי' בפסוק "ברך ה' חילו" היינו לומר ששבט לוי הובדלו מדרכי העולם והם חיל ה', ומה"ט כתב הרמב"ם שאינם עורכים מלחמה כשאר ישראל.

ולפי"ז צ"ב מפני מה בא תוארם של בני חשמונאי בתואר "חיל ה'" כשבאו להלחם עם יון, והרי חיל ה' הוא תואר המורה על ענין היפכי שהם מובדלים מדרכי העולם ואינם עורכים מלחמה כשאר ישראל.

(ב) והנה מצאנו בדברי חז"ל דעיקר הכח כנגד יון הוא כוחם של שבט לוי, וזה מבואר במדרש בב"ר ויחי, מט, כז:

לוי כנגד מלכות יון זה שבט שלישי וזו מלכות שלישית, זה אותיותיו משלשין וזו אותיותה משולשין, אלו תוקעין קרנים ואלו תוקעי סילפירים אלו לובשי כובעים ואלו לובשי קיסים, אלו לובשי מכנסים ואלו לובשי פמליא אלו מרובין באוכלוסין ואלו מועטין באוכלוסין באו מרבים ונפלו ביד מועטין באיזו זכות בברכתו של משה שאמר "מחץ מתנים קמיו", ביד מי מלכות יון נופלת, ביד בני חשמונאי שהם משל לוי.

ומבו' במדרש דמהאי קרא ד"ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה", שבסיום האי קרא נאמר "מחץ מתנים קמיו", ילפינן שהכח שכנגד יון הוא שבט לוי, ומבו' כדברי רש"י דהאי קרא אזיל על בית חשמונאי, ויש כאן ילפותא כללית ששבט לוי שהם חילו של הקב"ה יהיה להם את הכח לנצח את מלכות יון שהיא בבחינת "קמיו" שהם קמים נגד הקב"ה.

וצ"ב מהו יחודם של שבט לוי שהם "חיל ה'" לנצח את מלכות יון שקמים על הקב"ה.

(ג) ולבאר הדברים נקדים דברי הגריא"ח בפ"י לאגדה של פסח ב"יד מצרים", שכתב וז"ל:

אבל עץ הדעת היה מזון טבעי גופני כמ"ש שהיה טוב למאכל ונחמד לעינים והזהירו השי"ת שלא יהיה נמשך אחר מזון טבעי כי בחשבו כן יהיה מסופק בהשגחה עליונה אבל אדם הראשון טעה בזה ונמשך אחר מחקר שכלו להמשך אחר הטבע ולכן אכל מעץ הדעת, ומזה בא קלקול הענף לכל דורותיו אחריו, בימי דור אנוש ודור המבול שהכחישו השגחת הבורא ית', ואמרו שהעולם מתנהג ע"פ הטבע ע"י כומ"ז.

ועיין עוד בדבריו מש"כ בבי' דברי בעל ההגדה "אילו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני דיינו", וז"ל:

ידוע מאמרם ז"ל (שבת קמ"ו ע"א) ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, והענין כי עיקר חטא עץ הדעת היה, שפרי זה גרם תאוה לאדם לחקור במושכלות בשכל אנושי להבחין טוב ורע על פי שכלו, ושלא לסמוך על האמונה לבד שהיא התורה עץ החיים, שעל ידי זה האדם חי לעולם, וכמ"ש בזה הגר"א ז"ל מוילנא, ומזה נמשך טעות כל האפיקורסים הקדמונים שהכחישו מציאותו והשגחתו יתברך הכל על פי חקירת שכלם המזוהם, וזה בא הכל מסיבת חטא עץ הדעת, והוא ^{אח"ח 1234567} זוהמת הנחש והסט"א המבלבל שכלו של האדם, וישראל ^{לומר חכמתו} שעמדו על הר סיני וראו עין בעין מראות אלקים וכל המרכבה העליונה, כמ"ש "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם", והוא אמונת התורה עץ החיים, וז"ש שפסקה זוהמתם, וחזרה על ידי חטא העגל שנמשכו אחר חקירת שכלם על פי הערב רב שהטעו אותם, כמו שהארכתי בזה במקום אחר.

וכעין דברים אלו מצאנו בדבריו בספר "אור תורה" אות פ', וז"ל:

ועל זה אמרו בפרקי אבות (פרק א') חכמים הזהרו בדבריכם, שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים וישתו התלמידים וכו', והוא חכמה חיצונית, שהיא האשה זרה שקרא לה שלמה המלך ע"ה בספר משלי, ועל זה הזהיר שלמה באמרו (משלי ה') "שתה מים מבורך", ר"ל שלא תעסוק רק בחכמת התורה לבד דכולא בה, וע"ז הוכיח ירמיה הנביא באומרו (ירמיה ב') "כי שתים רעות עשה עמי אתי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארת נשברים אשר לא יכילו המים" והם העוזבים חכמת התורה שהיא אמת, מים חיים, ואין בהם נפתל ועיקש ובריאים לנפש להדריכה בדרך חיים, ועוסקים בחכמת הפילוסופיא הארורה אשר רבים חללים הפילה בעוה"ר, וכל זה בא מצד הנחש, שנשכרו הלוחות הראשונות, שעל ידי חטא העגל חזרה זוהמת הנחש, ולכן נקראים בורות נשברים אשר לא יכילו המים, כי נתערב ונכנס בטיט ורפש של הנחש בעצמו, שח"ו מזה יבוא לידי כפירה באלקים חיים, ולהכחיש בהשגחה ובניסים ונפלאות ונבואה ורוה"ק, ותולים הכל בטבע.

ומבו' דשורש הכפירה של אלו שבאים לכפור במציאות ה' ובהשגחתו לומר שהכל טבע, הוא מכח חטא אדם הראשון באכילת עץ הדעת, שע"י חטא אדם

הראשון נמשך האדם לחקור מושכלות בשכל האנושי, ועי"ז באים להכחיש ההשגחה ולתלות הכל בטבע.

וביאור ענין זה נראה עפ"י מה שביאר שם הגריא"ח ביד מצרים, וז"ל:

שני מיני העצים שבתוך הגן הם שני דרכי ההנהגה, הא' הארת כבודו העצמי המתפשט בכל העולמות בגילוי גמור כמ"ש ואתה מחיה את כולם ואין בו שום שינוי לטוב ורע, כי כולו טוב חיים וחסד לעולם והוא ע"י התורה והמצוה ולכן יקרא עץ החיים כמ"ש עץ חיים היא למחזיקים בה ודרך הב' הוא סידור ההנהגה הטבעית ע"י הכוכבים והמזלות ומערכות השמים שהם משתנים לטוב ולרע בעלית וירידת המזלות והוא עץ הדעת טוב ורע, וזה מה שארז"ל "אדם הראשון מושך בערלתו היה" דכשאכל מעץ הדעת נמשך אחר הטבע לקבל שפעו מן הכוכבים והמזלות והרי גרם שנדבקה הערלה בברית קודש. ומבואר דזה הוא עיקר ענינו של חטא עץ הדעת, שנמשך אדם הראשון לסידור ההנהגה הטבעית, וע"י חטא זה הוא נמשך אחר הטבע לקבל כל ההשפעה ממערכת הטבע של הכוכבים והמזלות, ולכן ע"י חטא אדם הראשון נמשך האדם וכל המין האנושי אחריו לחקור מושכלות בשכל האנושי, ועי"ז להכחיש ההשגחה ולתלות הכל בטבע, כי ע"י חטא אדם הראשון נמשך האדם אחר סדר ההנהגה הטבעית של מערכת הכוכבים והמזלות, ובזה הוא בא לתלות כל הנהגת הבריאה בטבע.

(ד) והנה הגריא"ח בספר "אור תורה" שם ובהגדה של פסח שם כתב, שנתקן ענין זה בזמן שעמדו ישראל על הר סיני בקבלת התורה, וע"י חטא העגל חזרו ישראל למצב של אדם הראשון אחר החטא, וחזרו להמשך אחר חקירת שכלם. ויסוד הדברים דע"י חטא העגל חזרו ישראל לדרגת אדם הראשון שאחר החטא, הוא ע"פ מש"כ רש"י בתהלים פ"ב, בביאור הפסוק "אני אמרתי אלוקים אתם ובני עליון כלכם אכן כאדם תמותן וכאחד השרים תפולו", וז"ל: שנתתי לכם את התורה נתתיה לכם ע"מ שאין מלאך המות שולט עוד בכם, "אכן כאדם תמותון" אכן כאדם הראשון תמותון אחרי שחבלתם מעשיכם כמוהו.

ומבו' דבמתן תורה נתקנו ישראל מחטא אדם הראשון והגיעו למדרגת אדם הראשון קודם החטא שלא היה מלאך המות שולט בהם, וחטא העגל היה מעין בחינת חטא אדם הראשון שחזרו לחטוא כמוהו ונגזר עליהם מיתה כמוהו. וענין זה מבואר בארוכה בספר "נפש החיים" שער א' פ"ו, שכתב וז"ל:

וזה היה קודם החטא לא היה כלול אז רק מכל העולמות וכחות הקדושה לבד ולא מכוחות הרע אבל אחר החטא נכללו ונתערבו בו גם כוחות הטומאה והרע והוא ענין עץ הדעת טוב ורע וכו' לכן כשמכניסין האדם למשפט לפניו יתברך שמו צריך חשבונות רבים לאין שיעור על כל הפרטי פרטים של כל מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו וכל פרטי הנהגותיו באפני נטיתם לאן היו נוטים וזה שאמר בקהלת "אשר עשה את האדם ישר" כנ"ל והמה בחטאם בקשו חשבונות רבים ונמשך הענין כן עד מתן תורה שאז פסקה אותה הזוהמא מתוכם כמו שאמרו רז"ל ולכן אח"כ בחטא העגל אמרו רז"ל שבא שטן וערכב היינו שבא מבחוץ כמו בענין חטא אדם הראשון כנ"ל כי מתוכם נתגרש וע"י חטא העגל חזרה אותה הזוהמא ונתערבה בתוכם כבתחילה וזה שאמר בהושע "והמה כאדם עברו ברית".

ומבואר בדבריו שחטא העגל היה באיזה בחינה חזרה של חטא אדם הראשון, דבחטא אדם הראשון נתערב הרע בתוך האדם, ובמתן תורה הגיעו ישראל לדרגת אדם הראשון קודם החטא ונעקר הרע מתוכם, ובחטא העגל חזרו לקדמותם לדרגה של אדם הראשון אחר החטא שכוחות הרע נכנסו לתוכו והם חלק ממנו.

וזה היסוד לדברי הגרי"ח שהבאנו שאותו קלקול שהיה בחטא אדה"ר שממנו באה הכפירה במציאות ה' והשגחתו לומר שהכל טבע, חזר וניעור בחטא העגל, כיון שחטא העגל החזיר אותם לקלקול של אדה"ר אחר החטא.

(ה) והנה כתב הרמב"ם בפ"ג מהל' שמיטה ויובל הי"ג, וז"ל:

ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעת את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים.

ומבו' בדבריו, דכל מי שנדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל ולעמוד לפני ה', והלך ישר כמו שעשהו אלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה בבחינת שבט לוי והוא מתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולמים.

והנה לשון הרמב"ם הוא "והלך ישר כמו שעשהו האלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם" וצ"ב מהו משמעות לשון זה.

ומצאנו לשון זה בקהלת ז, כט: "לבד ראה זה מצאתי אשר עשה האלוקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים". ועי"ש ברש"י, שכתב וז"ל:

"לבד ראה זה מצאתי" שבאה לעולם תקלה על ידה, "אשר עשה" הקב"ה את האדם הראשון ישר "והמה" משנזדווגה לו חוה אשתו ונעשו שנים ונקראו המה "בקשו חשבונות רבים" מזימות ומחשבות של חטא.

ומבו' דענין חטאו של אדה"ר הוא ענין שלא הלך ישר כמו שעשהו האלוקים אלא הלך אחר חשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם. וכן הוא הלשון במד"ר קהלת שם:

"לבד ראה זה מצאתי אשר עשה האלוקים את האדם ישר", ישר היה אדם הראשון, שנאמר "אשר עשה האלוקים את האדם ישר" וכתוב "הן האדם היה כאחד ממנו", כאחד ממלאכי השרת, וכיון שנעשו שנים "והמה בקשו חשבונות רבים".

וכיון שכתב הרמב"ם בענין מי שנדבו רוחו אותו והבינו מדוע "ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם" הרי מבו' דבחינה זו של מי שנדבו רוחו והבינו מדעו, הוא שמעמיד עצמו באיזו בחינה של אדה"ר קודם החטא שהיה ישר, ומה שמעמיד את עצמו במהלך של פרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם, היינו שהוא מעמיד את עצמו באיזה בחינה בדרגתו של אדם הראשון קודם החטא שהיה "ישר", ובוה נתקדש קודש קדשים, ויהיה ה' חלקו נחלתו לעולם ולעולמי עולמים.

(ו) ולפי"ז מבו' מאוד מה שהמעמיד עצמו במהלך של "והלך ישר כמו שעשהו אלקים", הוא בבחינת שבט לוי, שהרי כבר הבאנו את דברי ה"נפש החיים" שבמתן תורה חזרו ישראל לדרגת אדה"ר קודם החטא, ובחטא העגל הפסידו מעלה זו, וכיון ששבט לוי לא חטאו בחטא העגל, הרי שבט לוי קדושתם ומעלתם שהם עומדים באיזו בחינה ממדריגת אדה"ר קודם החטא, וזה יסוד הבדלתם וקדושתם, ולכן כל מי שנדבה רוחו והבינה מדעו שמעמיד עצמו באיזו בחינה ממדריגתו של אדה"ר קודם החטא, ע"י שפרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם, הוא בדרגה של שבט לוי שעומדים באיזו בחינה בדרגת אדה"ר קודם החטא, ולכן יש לו באיזו בחינה את קדושתם ומעלתם של שבט לוי.

(ז) ונראה דענין זה המבו' בלשון הפסוק דחטאו של אדה"ר היה במהלך שלא הלך ישר כמו שעשהו אלקים אלא חשב חשבונות רבים, הוא הענין המבו'

בדברי הגריא"ח שהבאנו לעיל, שעיקר חטא עץ הדעת היה "שפרי זה גרם תאוה לאדם לחקור במושכלות בשכל אנושי להבחין טוב ורע ע"פ שכלו ושלא לסמוך על האמונה לבד שהיא התורה עץ החיים", דהלך ישר כמו שעשהו אלוקים, היינו שהוא דבוק באמונת הבורא ובתורה שהיא עץ החיים, בלי שום חשבונות משל עצמו לפי שכלו האנושי, שאז הוא מושפע מנגיעות של תאוה ורצון לחטוא.

[מח"ס חתומה 1234567]

ח) ונראה דזהו הענין שבמתן תורה היה תיקון על חטא אדם הראשון, שהרי מבו' מתוך דברי ה"נפש החיים" שהבאנו, שתיקון זה היה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, שהרי כל דבריו מיוסדים על דברי הגמ' בשבת קמו, א: מפני מה עובדי כוכבים מזוהמין שלא עמדו על הר סיני שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמה ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן. ואין מבואר בגמ' באיזה זמן שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, האם בשעת מתן תורה גופא, או קודם לכן. והמהרש"א בחידושי אגדות שם ציין לעיין בספר "כל בו" בפירוש אגדה של פסח, וכוונתו לדברי הכל בו שכתב לפרש מה שנאמר בהגדה, "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו", וז"ל: אילו קרבנו לפני הר סיני פי' וקבלנו תועלת במה שפסק זוהמתנו. וכן פירש באבודרהם בפי' אגדה של פסח, וז"ל:

"אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו", מפני שפסקה ממנו זוהמה כמו שאמרו רז"ל כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן גויים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן.

ומבואר מזה, דהא דפסקה זוהמתן אינו בשעת מתן תורה גופא, אלא קודם לכן, שהרי מבואר בהגדה של פסח, דגם אם לא נתן לנו את התורה, ולא היה מתן תורה, עכ"פ היתה נפסקת זוהמתן במה שקרבנו להר סיני, וצ"ב באיזה זמן שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן.

ועיין ברש"י ע"ז כ"ב, שכתב וז"ל:

ישראל שעמדו על הר סיני ונתקנו מכל מום כדכתיב "כולך יפה רעיתי ומום אין בך".

והמקור לדברי רש"י אלו, הוא במדרש רבה י"ח ד' ופסיקתא ד' ז', והכי איתא שם:

תני ר' שמעון בן יוחאי בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, באותה שעה לא היה בהן זב ומצורע ולא

חיגרין ולא סומים ולא אילמים ולא חרשים ולא שוטים על אותה שעה הוא אומר "כולך יפה רעיתי ומום אין בך" וכיון שחטאו לא עברו ימים קלים עד שנמצאו בהן זבין ומצורעים.

והנה לשון המדרש הוא "בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", ומבואר דענין זה שהביא רש"י בע"ז, דבשעה שעמדו על הר סיני ונתקנו מכל מום פסקה זוהמתן, היינו בשעה שאמרו נעשה ונשמע, ומבואר דהתקון של פסקה זוהמתן לא היה בשעת מתן תורה גופא, אלא קודם, בשעה שהקדימו נעשה ונשמע.

ולפי"ז מבואר, דשורש התיקון שנתקנו ישראל מחטאו של אדם הראשון בשעה שעמדו על הר סיני, היה במה שהקדימו נעשה ונשמע.

ונראה בטעמא דמלתא, דשורש התיקון של ישראל מזוהמת חטא אדם הראשון, היה במה שהקדימו נעשה ונשמע, דזה עיקר המעלה של הקדמת נעשה ונשמע, שהפקיעו ישראל עצמם מדרך של חשבונות רבים, דהקדמת נעשה ונשמע היינו ללכת בדרך ה' בלי שום חשבון ומחשבה עצמית, דבמהלך של חשבונות רבים אין דרך של עשיה בלי שמיעה, שצריך קודם עשיה לשמוע ולראות אם הדבר לפי שכלו והשקפת עולמו ולפי תועלתו, והקדמת הנעשה ונשמע, דהיינו קבלת המעשה בלי לבוחנו מקודם בחשבון של מחשבה עצמית, הוא פריקת עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם, ובזה טמון שורש התיקון שנתקנו ישראל מזוהמת חטאו של אדם הראשון, שבאה מתוך מהלך של חשבונות רבים.

ט) ולפי"ז נראה לבאר ג"כ טעמא דמלתא, בהא דמבואר ב"נפש החיים", דמחמת חטא העגל הפסיק התיקון על זוהמת חטא אדם הראשון, וחזרו לקדמותן, דהנה הגריא"ח בהגדה של פסח פירש ענין זה, "דבחטא העגל חזרה זוהמת הנחש שנמשכו אחר חקירת שכלם על פי הערב רב שהטעו אותם". ונראה להוסיף דברים בזה בהקדם דברי הגאון בעל "בית הלוי" בפרשת כי תשא, שכתב וז"ל:

והנה במעשה העגל כבר דברו רבים מה ראו ישראל על ככה והיאך דור דעה כאותו הדור נכשלו בחטא גדול כזה ואשר נראה דידוע דבכל מצוה יש בה טעמים וכוונות הרמוזים לסודות נסתרים וע"י קיום המצוה נעשים תיקונים וסדרים בכל עולמות העליונות והנה נתפוס לדמיון מצוה של מלאכת המשכן שהיה בו השראת שכינה וגילוי כבודו יתברך הלא ודאי שכל מה שנעשה בו בכל פרטיו יש בהם טעמים נעלמים אשר רק בהשתלם בו כל הפרטים אז היה ראוי

להשראת שכינת כבודו יתברך וכו' והנה לכאורה יעלה בדעת האדם לפי שכל האנושי אשר אם היה נמצא בעולם אדם מיוחד אשר כבר בא בסוד ה' ויודע סודות דרי בראשית ומרכבה ויוכל להבין מעצמו מהם איך לעשות המשכן בכל הפרטים שבו וכו' וענין זה הוא דבקשו ישראל אז אחרי שראו דמשה אשר היה עומד בין ה' ובינם לא בא רצו לעשות מקום מיוחד שיהיה מסוגל אשר בו יהיה השראת שכינתו וכמו דבאמת היה אח"כ במשכן וע"י ידיעתן בנסתרות רצו להבין המעשה אשר יעשון וכו' ונמצא מחשבתם של ישראל היה בזה לטובה שיזכו ע"י מלאכתם זו להשראת שכינה אצלם אמנם טעו בזה טעות אחד דהן אמת דמעשה האדם בעולם התחתון גורם תיקונים וסדרים טובים בכל העולמות כולם כי כן גזר הבורא יתברך אשר העולמות יהיו מתנהגים עפ"י מעשה האדם בזה העולם אמנם כל זה הוא רק אם אותו המעשה צייתה עליו התורה לעשותה וכן במעשה המשכן רק אז אשר ציום ה' לעשותו בכל פרטיו ואז כשקיימו ציוויי לעשות ככל אשר ציום נעשו כל התיקונים למעלה וכו', אבל אם יעשה האדם איזה מעשה שלא נצטוו עליו בתורה רק מדעת עצמו אז אותו המעשה אינו מועיל כלום דהמעשה מצד עצמו לא יפעול שישרה שכינתו עליהם ועיקר התיקונים בכל המעשים הוא מה שעושה רצון בוראו ובלא"ה אינם רק תחבולות והתחכמות אנושי וכו' ולחטא גדול יחשב וע"כ נכשלו במעשיהם ויצא ממנו העגל.

ומבואר בדבריו, דשורש חטאם של ישראל בחטא העגל, הוא במה שנתחכמו לפעול מעצמם השראת השכינה לפי שכל האנושי, ע"י שידעו הסודות והטעמים של המצוה, ולא עשו עפ"י ציווי ה', וענין זה הוא ההיפך ממהלך התמימות של הקדמת נעשה לנשמע, שהוא בלי לחקור אחר שכלם ורצונם, אלא לעשות ציווי ורצון ה', מחמת שכן ציוה ה' יתברך, ובחטא העגל נתחכמו בדרך הפוכה מזה, שעשו תחבולות והתחכמות לפעול עפ"י שכלם ולא מחמת ציווי ה' יתברך, ולכן מתוך חטא העגל הפסיקו את התיקון של זוהמת חטא אדם הראשון, שהתיקון על חטא אדם הראשון היה במה שפרקו עול החשבונות הרבים, שקבלו עליהם לעשות ציווי ה' בלי שום טעמים וחשבונות, ומתוך חטא העגל שהפקיעו עצמם מציווי ה', והתחכמו לעשות מדעת עצמם, הפסיקו תיקון זה, וחזרו לקדמותן.

(י) וזהו הענין ששבת לוי שלא חטאו בחטא העגל עמדו בדרגת אדה"ר קודם החטא, שהרי זה היה ענינו של חטא העגל שהלכו לפי שכלם ודעתם במהלך

של "המה חשבו חשבונות רבים", ושכט לוי שלא חטאו בחטא העגל עמדו בדרגה של "ישר כמו שעשהו אלוקים" כמו שהיו ישראל במתן תורה בשעה שהקדימו נעשה לנשמע, וזה היה גם המהלך של שכט לוי בתיקון חטא העגל, וכלשון הפסוק "האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע", שזהו במהלך של פרקו מעל צוארם עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם, אפי' חשבונות של אביו אמו ואחיו, והלך ישר כמו שעשהו אלוקים.

וזהו גם הענין מש"כ הרמב"ם בסוף הל' שמיטה ויובל שלא שכט לוי כלבד אלא כל איש מבאי עולם אשר נשאו רוחו והבינו מדעו להבדל ולעמוד לפני ה' לשרתו והלך ישר כמו שעשהו אלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם הרי הוא מתקדש בקדושת שכט לוי, כיון שבזה שהוא הולך ישר כמו שעשהו אלוקים ופורק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם, הוא מעמיד את עצמו באיזה בחינה במעלתו של אדה"ר קודם החטא, שאבד מעלתו מכח החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם, ובזה שהוא פורק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני אדם, הוא מקבל את מעלת שכט לוי שנשארו בדרגה של ישראל קודם מתן תורה, שלא נכשלו בחטא העגל שהלכו בו ישראל אחר דעתם ושכלם ולא עמדו במדריגה של "ישר", ושכט לוי עמדו בדרגה של "הלך ישר כמו שעשהו אלוקים", ע"י שפרקו מעל צוארם עול החשבונות הרבים, ולכן כל איש ואיש מבאי עולם שמעמיד את עצמו בדרגה זו מתקדש בקדושתם של שכט לוי.

(יא) ועפ"י המבואר בדברי הגריא"ח, דחטא עץ הדעת וחטא העגל היה השורש לכפירה במציאות ה' והשגחתו, ולומר שהכל טבע, יש לנו הארה נוספת במה שגזרו יון על ישראל "כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל", דהנה כבר הבאנו במאמר ו' את דברי רש"י והמדרש ואת דברי המהר"ל, שפירשו דמה שהיתה הגזירה כתבו לכם על קרן השור, הוא משום שמכח חטא העגל באו יון להפריד את ישראל מלהיות חלק בקב"ה, והדברים צ"ב מה ענינה של חטא העגל למלחמה של יון בישראל להפרידם מלהיות חלק בקב"ה.

ולפי מה שנתבאר אפשר לבאר ענין זה, שהרי כל ענינה של יון הוא הכפירה בהשגחת הבורא ולומר שהכל טבע וכמש"נ לעיל (מאמר ג'), והרי מכח חטא אדה"ר שעל ידו נמשך אדה"ר אחר מחקר שכלו להמשך אחר הטבע, ומזה באה הכפירה בהשגחת הבורא ית' לומר שהעולם מתנהג ע"פ טבע, וישראל שהקדימו נעשה לנשמע במעמד הר סיני ופסקה מהם זוהמת חטא עץ הדעת, לא היו ראויים להשפעת יון שהוא מכח זוהמת חטא עץ הדעת, כיון שחזרו

למדרגת אדם הראשון קודם החטא, ולכן באו יון מכח חטא העגל לומר שאבדו ישראל את מעלתם וחזרו להיות ככל המין האנושי להיות מושפעים מחטא עץ הדעת, ובזה היה להם תפיסת מקום להשריש גם בישראל את השקפתה של יון, לילך אחר מחקר השכל האנושי והנהגת הטבע ולכפור בהשגחת הבורא, שהרי בחטא העגל חזרו להמשך אחר חקירת שכלם.

יב) ולפי"ז נראה לבאר מה שדקדקנו את לשון הפסוק "ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה" שתוארם של בני לוי בנצחון על מלכות יון הוא "חיל ה'" שהרי נתבאר שכל שורש טעות האפיקורסים הוא מכח חטא אדה"ר שעל ידו נמשך אדה"ר אחר מחקר שכלו להמשך אחר הטבע, ומזה באה הכפירה בהשגחת הבורא ית' לומר שהעולם מתנהג ע"פ טבע, ונמצא דכפירת יון שעיקרה היה בענין זה להכחיש השגחת הבורא ולומר שהכל טבע, הרי הוא יונק בשורשו מחטא אדה"ר שעל ידו נמשך האדם אחר מחקר שכלו ואחר הנהגת הטבע.

ולכן נתיחדו בני לוי בכח שכנגד מלכות יון, שהרי נתבאר ששבט לוי שלא עבדו את העגל נשארו באיזה בחינה במדרגה המתקנת של האדם שקודם חטא עץ הדעת, דבחטא העגל חזרו ישראל לקלקול חטא עץ הדעת ע"י שנמשכו אחר חקירת שכלם ע"פ הערב רב שהטעו אותם, ורק שבט לוי עמדו במדריגת האדם המתקן שלא חטאו בחטא העגל ועמדו במדרגה של "הלך ישר כמו שעשהו אלוקים", ולכן להם היה הכח לנצח את יון, שבמדריגה של אדה"ר קודם החטא וישראל קודם חטא העגל אין כח למלכות יון כלל.

ולכן הזכיר הפסוק מעלתם של שבט לוי שהם "חיל ה'" בלשון הפסוק "ברך ה' חילו", שהרי נתבאר שמעלת שבט לוי בבחינת "חיל ה'", מורה על מעלת שבט לוי שלא חטאו בחטא העגל, והם עומדים באיזה בחינה בדרגה של אדה"ר קודם החטא, שהרי הביא הרמב"ם בהל' שמיטה ויובל את מעלת שבט לוי בבחינת "חיל ה'", כלפי קדושת שבט לוי שהם מיוחדים לעמוד לפני ה' ולשרתו, ומעלה זו היא מכח מהלך העבודה של שבט לוי שהוא "הלך ישר כמו שעשהו אלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם" וכמו שבי' הרמב"ם שם שכל מי שהוא במהלך זה של "והלך ישר כמו שעשהו אלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים" הוא שייך לקדושת שבט לוי שהיא באיזה בחינה במדריגה של אדה"ר קודם החטא, ולכן בא כח הנצחון של שבט לוי על מלכות יון במהלך של "ברך ה' חילו", שדוקא שבט לוי שהם חיל ה' ואינם יוצאים למלחמה, להם ניתן כח הנצחון על מלכות יון, כיון שבמדרגתם בבחינת אדה"ר קודם החטא אין כח למלכות יון כלל.

והנה סדר הפסוקים בפרשת וזאת הברכה לג, ט: "האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו" ובפסוק יא: "ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומון", ולדרכינו יש כאן באמת מהלך אחד, שמכח מעלתם של שבט לוי שלא חטאו בעגל, וגם פעלו לתקון חטא העגל במהלך של "האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע", שנתבאר לעיל שהוא במהלך של "הלך ישר כמו שעשהו אלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם", שלא חשבו אפי' חשבונות של אביו ואמו בניו ואחיו, ובוזה זכו למעלת "חיל ה'", הרי מכח זה זכו לברכה של "ברך ה' חילו", שהוא כח הנצחון על מלכות יון שזכו לזה בכח מעלתם שלא חטאו בעגל ולא חשבו חשבונות אביו ואמו בניו ואחיו, ומכח מעלת "חיל ה'", בא כח הנצחון על יון ששרשו בכח זוהמת חטא עץ הדעת וזוהמת חטא העגל.

(יג) והנה מצאנו שנתיחדו הכהנים בנצחון בית חשמונאי וכמו שמבו' ברמב"ם ריש הל' חנוכה "והעמידו מלך מן הכהנים וכלשון מזמור "הנרות הללו" - "שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה ע"י כהניך הקדושים", והוא ענין הצ"ב. וגם צ"ב הענין המבו' במדרש שהביא הרמב"ן בפרשת בהעלותך (הובא לעיל (מאמר י"ג), שהבטיח הקב"ה לאהרן הכהן בחנוכת המשכן שיזכו בניו לחנוכת בית חשמונאי, ולדרכנו נראה לבאר ענין זה, ונקדים כמה לשונות מדברי השל"ה הקדוש בסוף פרשת תרומה, וז"ל:

ואח"כ נתלבשו בבגדי קודש כי יצאו מכלל זרות להיות קדושים משרתי עליון והזרות באה לאדם הראשון מכח זוהמת הנחש, וצריך לתיקון, דהיינו אהרן איש החסד שהוא בנין העולם, ובהמש"ד כתב: אהרן איש החסד תיקן אדה"ר. ועיין בדבריו בפרשת ויקרא, שכתב וז"ל:

ביארתי לעיל שאהרן נבחר ונתקרב במקום אדם הראשון שנתרחק, ונעשה כה"ג ובאה הכהונה לאהרן ויצאו מכלל זרות להיות קודש. ובהמש"ד כתב:

ועתה נבאר ענין אהרן שהוא תיקון אדם כבר כתבנו שתכלית העולם היה בעבור האדם וכשחטא קלקל את עצמו ואת כל העולם והיה הכל ראוי לחזור לתיקונו במתן תורה, אך שחזרו וקלקלו בעגל אחר כך חזר קצת לתיקון, דהיינו על ידי המשכן שהוא ציור העולמות ומורה כבריאה חדשה ואדם שנתרחק אזי במקומו אהרן נתקרב ונעשו בגדי

קודש לאהרן ובניו במקום כתנות עור שגרם אדם הראשון חלף כתנות אור, וכן כתיב "ולבני אהרן עשה כתנות".
ומבו' דקדושתו של אהרן הוא התיקון לחטא אדה"ר, ואהרן הכהן המקודש בקדושת כה"ג הוא האדם המתוקן מחטא אדה"ר.
(ומדויק מאד לשון הרמב"ם בהל' שמיטה ויובל שכתב על מי שהלך ישר כמו שעשהו אלוקים "הרי זה נתקדש קדש קדשים", שהרי מבו' בדברי השל"ה שקדושת כה"ג היא הקדושה שבבחינת מעלת אדה"ר קודם החטא, וכבר הבאנו לעיל במאמר הקודם את דברי המהר"ל, שביאר שקדושת כה"ג היא קדושת קה"ק שיש לה קדושה על קדושה, והוא נכנס לפני ולפנים לקודש הקדשים, וכיון שמעלתו של מי "שהלך ישר כמו שעשהו אלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם", היא בבחינת מדריגת אדה"ר קודם החטא, הרי קדושתו בבחינת קודש הקדשים, היא קדושת כה"ג שקדושתו היא קדושת קה"ק והיא הקדושה של האדם המתוקן מחטא עץ הדעת).
ובדברי השל"ה הקדוש מבו', שלא רק בחינתו של קדושת אהרן הכהן היא בבחינת אדה"ר קודם החטא, אלא כל שבט הכהנים שהם מקודשים בקדושתו של אהרן שייכים לקדושה זו, שכתב שם לבאר הענין של טהרת המצורע ע"י הכהן, וז"ל:

ונרפא דוקא ע"י הכהן כי הכהן שהוא אהרן הוא תיקון אדם.

ומבו' מאוד מה שזכה אהרן בחנוכת המשכן לחנוכת בית חשמונאי, כיון שבחנוכת המשכן נתקדש אהרן בקדושת כה"ג, שהיא הקדושה של האדם שנטהר מזוהמת עץ הדעת, ובכח זה זכה לבניו שחנכו את המזבח בחנוכת בית חשמונאי והחזירו השראת השכינה למקדש וטיהרו אותה מטומאת יון, כי טומאת יון יונקת מזוהמת חטא אדה"ר, וקדושתו של אהרן שיש בה תיקון על זוהמת חטא אדה"ר, היא היסוד להחזיר הקדושה למקדש ולטהרו מטומאת יון שבאה בכח זוהמת עץ הדעת.

ומבו' מאוד יחוד מעלת הכהנים וקדושתם בחנוכת בית חשמונאי, שהרי הבאנו מדברי השל"ה הקדוש, דמעלתם של שבט לוי בבחינת אדם המתוקן מחטא אדה"ר, מתיחדת בכהנים, והאדם המתוקן מזוהמת עץ הדעת הוא אהרן הכהן, וכל הכהנים המקודשים בקדושתו של אהרן שייכים לבחינה זו, וכיון שכח הנצחון על מלכות יון היה בכח מעלת שבט לוי שהם "חיל ה'", ומתוקנים בתיקון האדם המתוקן מזוהמת הנחש, הרי מיוחדים לענין זה הכהנים שנתקדשו קדושה על קדושה מתוך קדושת שבט לוי, וזכו למעלה היותר גבוהה של האדם המקודש מטומאת ומזוהמת הנחש, ולכן על ידם בא הנצחון על מלכות יון.

ומדויק מאד לשון המזמור "ע"י כהניך הקדושים", שמודגש מעלתם של הכהנים בישועה זו בקדושתם, כי באמת עיקר כוחם של הכהנים בני חשמונאי בנצחון על יון בא מכת קדושתם, שיש בה איזה בחינה של תקון על טומאת וזוהמת חטא אדה"ר, ובזה זכו לנצחון על יון וכפירתה, וכנגד כפירת יון שבאה מכת קלקול חטא אדה"ר וחטא העגל, עמדו הכהנים הקדושים בני חשמונאי שנתקדשו מטומאת חטא אדה"ר וחטא העגל, והחזירו את קדושת המקדש ואת קדושת ישראל למעלת "כי חלק ה' עמו", והעמידו את קדושת התורה שמכחה בא קיום קדושת ישראל לכל הדורות, עד "ובא לציון גואל" ואז נגמור בשיר מזמור חנוכת המזבח.